

ZOÖNOSEN

'GEZELLIG' SAMEN ZIEK

We hebben het heel gezellig in Nederland. 17 miljoen mensen, 27 miljoen huisdieren, 11 miljoen varkens en een duizelingwekkende 88 miljoen kippen. En dat allemaal op slechts een klein stukje van de wereld. Er zijn maar weinig landen met zoveel mensen en zoveel dieren, zo dicht op elkaar. Gezellig is het wel. Maar ook gezelligheid heeft een keerzijde. Want wat als je ziek wordt van je dier. Of als jij jouw dier ziek maakt.

TEKST: STIJN PETERS, DIBEVO-DIERENARTS | FOTO'S: SHUTTERSTOCK

In 2004 voorspelde viroloog en dierenarts Ab Osterhaus dat Nederland in 2020 te maken zou krijgen met een pandemie. Volgens zijn voorspelling lag de oorsprong van dit drama in China. Daar zou een influenzavirus overgesprongen zijn van vogels naar mensen en wereldwijd tot vele zieken en doden leiden. Op het soort virus na, kwam zijn voorspelling aardig overeen met de werkelijkheid. De gedachte dat een influenzavirus dergelijke ellende zou veroorzaken was zeker geen vreemde. Influenza steekt regelmatig de kop op en komt in vele verschijningsvormen. In 1918 maakte influenza de overstap van vogels naar de mens in de vorm van de Spaanse griep. Dat leidde tot een pandemie met zo'n 20 tot 40 miljoen slachtoffers. Door de constante blootstelling bouwden mensen uiteindelijk weerstand op tegen deze virusvariant. Maar goed ook, want het virus gaat nog steeds rond. Andere influenzavarianten bewandelden hetzelfde pad,

→
November 1918: mannen dragen mondkapjes ter bescherming tegen de Spaanse griep, een beeld dat ons ruim 100 jaar later niet meer vreemd voorkomt.

maakten de overstap van vogels naar mensen, maar hadden nooit meer zulke ernstige gevolgen. Toch is de angst voor een influenzapandemie nooit verdwenen.

EEN PANDEMIE UIT NEDERLAND

Waar influenzakenners bang voor zijn, is dat er een nieuwe variant opstaat. Dat kan gebeuren als twee virusvarianten elkaar in één diersoort tegenkomen. De virussen wisselen genetisch materiaal uit en vormen zo een nieuw gevaar. Dit is wat bijvoorbeeld bij de voorgaande coronavarianten gebeurde. Dat virus ging van de vleermuis naar een civetkat, met SARS ten gevolge. Een paar jaar later was het de dromedaris waardoor MERS kortstondig rondging. Voor

influenzavirussen wordt met argusogen gekeken naar het varken. Deze diersoort is gevoelig voor meerdere influenzavirusvarianten. Een varken dat gelijktijdig door een vogel als door een mens met influenza wordt besmet, zou de kraamkamer kunnen vormen voor een nieuwe variant. Hoe dichter vogels, varkens en mensen bij elkaar zitten, hoe groter het risico op dit soort scenario's.

Er zijn voldoende plaatsen in de wereld waar een influenzahuwelijk zou kunnen gebeuren. Filmmakers deden al vaker een

Copyright foto

Copyright foto

Copyright foto

Schimmelinfecties bij kinderen worden regelmatig veroorzaakt door de nieuw aangeschafte cavia.

voorstel. In *Contagion* en *The Flu* werden Aziatische landen uitgekozen als startpunt. Ook Afrika kwam aan bod in de film *Outbreak*. Maar niemand heeft Nederland nog getoond als ground zero. Toch is het nergens zo dichtbevolkt en 'dichtbedierd' als in ons kleine kikkerlandje. Voor de film is ons Nederland misschien niet spannend genoeg, maar voor influenza wel. Er gaat geen week voorbij zonder dat er een pluimveebedrijf positief test op de vogelgriep. En met de winter in aantocht brengen trekvogels weer nieuwe virusgolven mee. Dat is een groot probleem voor de veehouder, want zijn dieren worden geruimd, omdat ervoor gekozen is om pluimvee niet te gaan vaccineren. Door *stamping out* (ruimen) wordt getracht de verspreiding van influenza binnen de pluimveesector in te dammen. Wilde vogels trekken zich er echter weinig van aan. Zij vliegen van stal naar stal. Ook de kippenren en buitenvolière met duiven en zangvogels zijn niet veilig. Door het afschermen wordt getracht de schade te beperken. En zolang het virus de varkensstal van een boer die geveld is door de griep niet bereikt, ligt een pandemie nog niet op de loer.

NAAMSVERWARRING

Om de een of andere reden zijn er heel wat geslachtsziekten bij de mens die ook bij dieren voorkomen. Althans in naam. Syfilis is zo'n seksueel overdraagbare aandoening veroorzaakt door de bacterie *Treponema pallidum*. Konijnen kunnen ook syfilis krijgen, maar deze aandoening is anders dan die bij de mens. *Treponema cuniculi* is de veroorzaker van konijnensyfilis. Beide ziekten zijn onderling niet overdraagbaar. Dezelfde verwarring bestaat bij chlamydia. Die van de kat heet officieel *Chlamydomydia felis*, die van de mens *Chlamydia trachomatis*. Er werd wel geopperd dat mensen een lichte ontsteking van de bindvlieszen konden oplopen door hun zieke de kat. Toch gebeurt dit slechts sporadisch. Daarmee blijft de heftigheid verre van die van chlamydia van de mens. Herpes blijkt ook zijn naam te delen, maar blijft bij zijn eigen diersoort. Katten krijgen voorste luchtwegklachten van hun variant van het virus. Bij mensen zijn er negen herpesvirussen met uiteenlopende verschijnselen zoals koortslip, waterpokken, de zesde ziekte en natuurlijk *herpes genitalis*.

Copyright foto

PANDEMIE IN HET KLEIN

Huisdieren hebben zeer nauw contact met hun baasje. Ziekten kunnen dan ook eenvoudig overspringen. Zo worden schimmelinfecties bij kinderen regelmatig veroorzaakt door de nieuw aangeschafte cavia. En wie gekrast wordt door zijn kat kan ontstoken lymfeknopen krijgen als gevolg van de kattenkrabziekte. Een heftiger verloop heeft papegaaienziekte. Besmette stofdeeltjes uit het vogelverblijf resulteren in een heftige longontsteking. Maar om een serieuze kans te maken op een pandemie moeten huisdieren echt meer moeite doen. Het meest effectief is wanneer een grote groep dieren wordt besmet. Meng de ene groep dieren met een andere en creëer het juiste recept voor grote problemen. Dat gebeurde in 2003 toen tijdens een diertransport uit Ghana prairiehonden werden besmet met apenpokken. De oorsprong van besmetting lag bij eekhoorns en slaapmuizen uit Afrika. Die waren niet bedoeld als huisdier, de prairiehonden wel. Een kortstondige epidemie in de VS was het gevolg. Zoönosen blijven dan ook een reden tot zorg.

Stijn Peters is dierenarts en eigenaar van Dierenziekenhuis Eindhoven, maar bovenal is hij al jaren de vaste veterinaire vraagbaak voor Dibevo-leden.

Daarom noemen we hem de 'Dibevo-dierenarts'. Ben je lid van Dibevo en heb je een vraag op veterinair gebied? Mail je vraag naar info@dibevo.nl. Wij zorgen ervoor dat je vraag bij Stijn terecht komt en je zo snel mogelijk antwoord krijgt.

HEEN EN WEER

Huisdieren kunnen op hun beurt ook weer ziek worden door hun baasje. Deze manier van overdracht wordt *reverse zoonosis* genoemd. Giardia is zo'n parasiet die dat in een enkel geval kan klaarspelen. Zo zitten beide gastheren met chronische darmklachten tot het moment dat ze gelijktijdig worden behandeld. Ook de multiresistente MRSA-bacterie kan heen en weer blijven springen. En omdat antibiotica geen effect heeft, heeft het bestrijden ervan heel wat voeten in aarde. Hoewel de genoemde voorbeelden heel zeldzaam zijn, kreeg reverse zoonosis volop de aandacht zoals tijdens de uitbraak van het coronavirus. Toen bleek dat ook honden, katten en fretten ziek konden worden van het virus, werden zij ook deel van het onderzoek. Hoewel de klachten bij deze huisdieren niet extreem ernstig waren, was de grootste zorg dat de dieren de infectie ook weer konden verspreiden. Ook andere dieren werden bekeken. Zo was China er op een bepaald moment van overtuigd dat een groep Nederlandse hamsters een corona-uitbraak veroorzaakt had. Uiteindelijk bleek de invloed van dieren in de verspreiding van corona mee te vallen. Het geeft echter wel een inkijkje in welke gevaren men verwacht van reverse zoonosis. Dat was voorheen ook al het geval, zoals bij het influenzavirus. Daarvan waren tot 2012 enkele tientallen gevallen bekend waarin zowel eigenaar als zijn hond, kat of fret ziek werden. Beiden vertoonden griepklachten die in een aantal gevallen leidden tot het overlijden van mens en dier. Maar dat is niet genoeg om een pandemie te laten ontstaan. Denk dan eerder aan een hond die een gans met vogelgriep oppeuzelt en daarna geknuffeld wordt door zijn grieperig baasje. Klinkt als een filmplot, maar het zou zomaar werkelijkheid kunnen worden. Misschien wel bij jou in de buurt. ←